

Slutreplik: Vi har räknat på historiska data istället för gissningar om framtiden

Dagens Nyheter den 12 oktober 2022

Vår artikel "Havsbaserad vindkraft ett svart hål för skattepengarna" har bemötts i sex repliker. Då många repliker är snarlika besvarar vi alla gemensamt.

Den i särklass vanligaste synpunkten är att de uppgifter om kostnader och livslängd vi använder är betydligt mer pessimistiska än de uppgifter branschen uppger i media. Detta är i sak helt korrekt.

Vi har träffat företrädare för ledande företag i branschen. De kostnader de uppger informellt avviker uppseendeväckande från de uppgifter branschorganisationer anger. Vidare stämmer den ekonomiska redovisningen hos vindkraftföretag ofta dåligt med samma uppgifter. Nästan alla svenska vindkraftsbolag har länge uppvisat förlust eller svag lönsamhet.

Därför har vi valt att använda det vi med säkerhet vet, historiska data, och inte det olika aktörer gissar kommer att ske i framtiden. Historiska data pekar mot betydligt högre kostnader och signifikant kortare livslängd än branschens offentligt presenterade uppskattningar. Vi kan inte i dag utesluta att prognoserna om låga kostnader och långa livstider med tiden visar sig stämma, men om dessa förhoppningar inte infrias skapar satsningarna stora problem.

Teknikutveckling är ofta knuten till stordriftsfördelar, det vill säga att styckkostnaden går ner i takt med att fler enheter tillverkas. Det är oklart om den havsbaserade vindkraften åtnjuter denna fördel. Det finns flera problem med just den havsbaserade vindkraften som är svåra att överbrygga med teknisk utveckling. Kostnaderna för kablage är högre till havs, liksom kostnaden för installation och underhåll. Fler vindkraftverk innebär rimligen också att de behöver byggas allt längre ut, till en allt högre kostnad.

De data vi baserade artikeln på kommer från Storbritannien. Nyligen har även en liknande studie av verkliga prestanda i Danmark visat på liknande nedslående resultat. Effektiviteten hos verken ligger under de prognoser som gjordes då de byggdes, och deras livslängd har också visat sig vara betydligt kortare än man ursprungligen antog.

Några debattörer hävdar att vindkraft inte subventioneras. Då fokuserar man enbart på själva byggandet, och bortser från den stora kostnaden för anslutning ute i havet. Vidare bortser man från kostnaderna för obalanser i elnätet, vilka på kort tid har ökat från 1 till 6 miljarder kronor per år.

Vi ser fram emot att de som hävdar att vindkraft lever på egna meriter ställer sig bakom följande förslag: Vindkraftägarna bekostar anslutningen till land och stödtjänster för att motverka obalanser i nätet, samt avstår från elcertifikat. Istället för att som i dag klassas som byggnader bör vindkraftverk klassas som maskiner, med strängare skyddslagstiftning som följd.

Till sist vore det lämpligt med ett system för avvecklingskostnader, där ägarna fonderar medel i Riksgälden, vilka kräver myndighetsgranskning för att få disponeras.

Det är notabelt att ingen av replikerna bemöter artikelns huvudsakliga poäng: hur variationen i produktionen ska hanteras med en så stor del väderberoende kraft i systemet. Vi har redan passerat den punkt då vattenkraften effektivt kan agera motvikt. Tanken tycks vara att produktion av vätgas ska utgöra buffert i systemet, och vi har gjort ett försök att uppskatta realismen i detta. Vi efterlyser kalkyler, inte slagord, där kostnaderna för elektrolysörer, vätgaslager och andra delar i systemet belyses. Stora delar av ett sådant system bygger på teknik som ännu inte prövats i stor skala. Det har hänt förr att lovande teknik i forskningslaboratorier inte visar sig vara tillräckligt robust i kontakt med en storskalig industriell verklighet.

Ingen bemöter heller hur denna gigantiska satsning kan påverka elsystemet som helhet, och än mindre Sverige som land. Det handlar om att bygga lika mycket ny elproduktion som hela Finland har i dag, och detta på rekordkort tid. Vi ser stora risker att detta påverkar övriga samhället på sätt som inte avses – och inte inses.

Flera av debattörerna, men inte alla, har under lång tid förespråkat stora satsningar på den politik som nu resulterat i en djup elkris i stora delar av Europa. Nu begär de att vi ska följa deras råd att gå vidare med liknande politik, liknande teknik med liknande inneboende svagheter – dessutom i ökat tempo. Vi efterfrågar realistiska kalkyler och heltäckande konsekvensanalyser innan beslut fattas om sådana satsningar.

Jan Blomgren

Magnus Henrekson

Christian Sandström